Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (SDÜHFD)
Süleyman Demirel Law Review (SDLR)

Yardımlı İntiharın "Avusturya Ölüm Tasarrufu Kanunu" Özelinde İncelenmesi(*)

Dr. Öğr. Üyesi **Pınar AKTAŞ AVCİ**(**)

Öz

Ötanazi ve yardımlı ölüm tartışmaları, insanlık tarihi boyunca varlığını sürdürmüş olup günümüzde özellikle yaşamı tıbben sürdürülemez hastalar bağlamında yeniden gündeme gelmiştir. Türk hukukunda kişilik, Türk Medeni Kanunu m. 28'e göre sağ doğumla başlamakta ve ölümle sona ermektedir. Klasik anlamda ölüm, biyolojik ölüm ve beyin ölümü kriterleri çerçevesinde değerlendirilirken, modern tıbbın gelişimiyle birlikte ölüm kavramının yalnızca fizyolojik değil; etik, hukuki ve bireysel özerklik ilkeleriyle bağlantılı olduğu kabul edilmektedir.

Bu çalışmada, Avusturya'da 1 Ocak 2022'de yürürlüğe giren Ölüm Tasarrufu Kanunu (Sterbeverfügungsgesetz) örneği özelinde, yardımlı intiharın kişilik hakkı ve hukuken kişiliğin sona ermesi bakımından doğurduğu sonuçlar incelenmektedir. Avusturya Anayasa Mahkemesi'nin 2020 yılında aldığı karar ile bireyin kendi ölümünü planlama hakkı anayasal düzeyde tanınmış; akabinde çıkarılan kanunla yalnızca yardımlı intihar mümkün kılınmış, aktif ötanazi ise yasaklanmaya devam etmiştir.

Çalışmada ayrıca kavramsal çerçeveye dikkat çekilerek ötanazi, yardımlı ölüm ve yardımlı intihar arasındaki farklar açıklanmıştır. Özellikle kamuoyunda "yardımlı intihar" yerine sıklıkla "yardımlı ölüm" ifadesinin tercih edilmesi, terminolojik belirsizlik yaratmaktadır. Uluslararası karşılaştırmada, ABD'nin California Eyaleti'nde "assisteddying" yalnızca yardımlı intiharı kapsarken; Hollanda ve Kanada'da aktif ötanaziyle birlikte düzenlenmektedir. Sonuç olarak, Avusturya örneği, yaşamın sona

---

(*) Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 01.09.2025 - Kabul Edildiği Tarih: 10.10.2025.
Atıf Şekli: Pınar Aktaş Avci, 'Yardımlı İntiharın "Avusturya Ölüm Tasarrufu Kanunu" Özelinde İncelenmesi' (2025) 15(2) Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1913,1940.
DOI: 10.52273/sduhfd..1773446.

(**) Atatürk Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye.
E-posta: paktas@gmail.com.
Orcid: 0000-0001-8372-1935.

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

erdirilmesi konusunda bireysel özerkliğin tanınmasını ancak sıkı şartlara bağlanmasını öngören bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, Türk Hukuk'u bakımından dini, etik ve hukuki tartışmalar ışığında incelenmeye değer bir örnek teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Ölüm, Ötanazi, Yardımlı İntihar, Ölüm Tasarrufu Kanunu, Kişilik Hakkı.

An Examination of Assisted Suicide under the Austrian Death Disposition Act *(Sterbeverfügungsgesetz, StVfG)*

Abstract

Discussions about euthanasia and assisted dying have endured throughout history and have resurfaced with contemporary medicine, especially concerning individuals whose lives cannot be properly preserved. According to Turkish law, legal individuality starts at live birth and terminates at death (Civil Code, Article 28). Traditionally, death has been characterized by biological and neurological criteria; nevertheless, modern medicine has shown that death encompasses not just physiological aspects but also significant ethical, legal, and autonomy-related considerations.

This paper analyzes the Austrian Sterbeverfügungsgesetz (Death Disposition Act), which has been in operation since 1 January 2022, governing assisted suicide with stringent protections. The 2020 verdict of the Austrian Constitutional Court acknowledged the constitutional right of people to choose their own death, invalidating the comprehensive ban on assisted suicide. Consequently, legislation was established allowing only assisted suicide but maintaining the ban on active euthanasia.

The study elucidates the conceptual differences among euthanasia, aided dying, and assisted suicide. The term “assisted dying” is often favored in public discourse over “assisted suicide,” resulting in terminological uncertainty. From a comparison standpoint, the United States restricts “assisted dying” to assisted suicide (e.g., Oregon’s End of Life Option Act), whereas the Netherlands, Belgium, and Canada govern assisted suicide in conjunction with active euthanasia.

The Austrian model constitutes a legislative framework that recognizes human liberty in end-of-life choices while imposing rigorous procedural stipulations. This evolution serves as a pertinent case study for Turkish law, where persistent religious, ethical, and legal debates continue to delineate the parameters of autonomy and the right to life.

Keywords

Death, Euthanasia, Assisted Suicide, Assisted Dying Act, Legal Personality.

Extended Summary

The discourse around euthanasia and assisted dying is one of the most enduring ethical and legal debates in human history. From ancient philosophy to modern discourse, inquiries about the conclusion of life, personal autonomy, and the boundaries of political intervention have persisted as contentious issues. Medical breakthroughs have intensified concerns over the artificial prolongation of life, shifting attention to quality of life, dignity, and the natural dying process. According to Article 28 of the Civil Code, Turkish law stipulates that legal personality begins at live birth and concludes at death. Personality encompasses principles such as physical integrity and dignity. Turkish law provides robust protections against external threats to life but does not recognize an individual's right to end their life. Conversely, other nations, particularly in Europe and the United States, have authorized diverse forms of assisted dying, making comparative analysis crucial for comprehending global trends.

Personality denotes the legal capacity to have rights and obligations. The right to life, as the supreme personal right, is unequivocal and non-assignable, obtaining enhanced protection under Turkish law. Any illegal interference is a breach that incurs tort liability. The Constitution safeguards bodily integrity as a fundamental right, clearly prohibiting intervention unless justified by medical need or legal authorization. Consequently, neither third parties nor the individual may legally terminate life. This strict stance embodies the sacred nature of life under the Turkish legal system.

The Civil Code reinforces this arrangement with Articles 23 and 24. Article 23 establishes a negative constraint by invalidating specific consents, emphasizing that voluntary agreement cannot validate activities that fundamentally violate personal rights. Article 24 establishes a positive restriction, specifying conditions under which unauthorized interventions may be acceptable, such as in cases of urgent medical need. These rules together underscore the non-disposable essence of life and demonstrate the incompatibility of euthanasia with Turkish law. Conversely, several legal systems adopt a broader interpretation of personality rights, allowing people to choose their own existence and characterizing the decision to terminate life as an expression of autonomy and dignity.

In December 2020, a significant event occurred in Austria when the Constitutional Court invalidated Section 78 of the Penal Code, which had made assisted suicide a criminal offense. The Court concluded that a comprehensive prohibition violated fundamental rights, particularly autonomy, and upheld the individual's freedom to orchestrate their demise. Subsequent to this verdict, Austria implemented the Sterbeverfügungsgesetz (Death Disposition Act), which took effect on 1 January 2022. The Act sanctioned assisted suicide under certain situations while prohibiting active euthanasia.

Eligibility is confined to those possessing decisional ability who are afflicted with terminal or severe irreversible diseases. This requires validation by two independent physicians, one of whom must be a palliative care expert, both of whom must verify that the patient is aware of alternative therapies, including pain control and hospice care. Procedural precautions include obligatory waiting times intended to avert impulsive judgments and the formulation of a formal statement before a notary or advocate entity. The declaration is valid for one year and permits the person, or an

appointed aid, to get a deadly dosage of sodium pentobarbital from a pharmacy. The Act underscores that involvement by physicians and pharmacists is optional, safeguarding professionals from compulsion or ethical dilemmas.

The prudent execution of the Austrian approach is apparent in the statistics. By the conclusion of 2022, just 111 declarations had been recorded, with a scant number leading to practical application. Surveys conducted by palliative care groups indicated that several individuals reevaluated their original decisions after comprehensive counseling on options. This emphasizes the protective role of medical counsel for vulnerable persons. Austria's methodology illustrates that the system is not just permissive but seeks to reconcile individualism with the need to safeguard life.

Clarity in terminology is essential. "Euthanasia" often refers to both active and passive approaches to intentionally terminating life. Assisted suicide is restricted to instances in which the patient executes the last act, with external assistance only including the provision of means. The term "assisted dying" is used inconsistently across countries. In the United States, it only pertains to assisted suicide, as shown by Oregon's End of Life Option Act. In the Netherlands, Belgium, and Canada, it includes both assisted suicide and voluntary euthanasia, indicating a more comprehensive approach. In Austria, although only aided suicide is legally permitted, public discourse often uses the term "assisted dying" to alleviate the stigma associated with "suicide." Such disparities threaten to obscure critical normative distinctions and foster misunderstandings in legal and ethical discussions.

Under Turkish legislation, all forms of euthanasia and assisted suicide are forbidden. Notwithstanding the introduction of changes, a model like Austria's would need stringent protections. These include decisional competence, voluntariness, and informed consent. "Decisional capacity" refers to the ability to comprehend the nature and implications of an action. Voluntariness necessitates that permission be provided willingly, without force or improper influence. Informed consent requires that patients have comprehensive information about their medical condition, prognosis, and treatment options. Assisted suicide may only be considered under these stringent circumstances. Nonetheless, Turkey's political and legal system regards life as sacred and vital, allowing no provision for assisted death.

The Austrian Sterbeverfügungsgesetz represents a prudent but significant advancement in European law. It acknowledges, within narrowly specified parameters, the individual's freedom to dictate the conclusion of life while maintaining procedural protections and upholding the prohibition on active euthanasia. Austria is a significant comparative framework for Turkey, where religious, ethical, and legal issues predominate in the discourse. It illustrates the equilibrium between autonomy and dignity and the sanctity of life within a legal context, even without explicit endorsement. The Austrian experience illustrates the need for exact wording, the significance of stringent protections, and compliance with essential concepts of human dignity and the sanctity of life. It serves as a crucial reference for current academic and legal discourse in Turkey, demonstrating that questions on euthanasia and assisted dying will endure as medicine, ethics, and law continue to converge.

Giriş

Modern tıptaki gelişmeler, insan ömrünü uzatma imkânı sunarken, bu durum beraberinde yaşam kalitesine ilişkin sorunları da gündeme getirmiştir. Özellikle tedavisi mümkün olmayan hastalıkların neden olduğu dayanılmaz acılar karşısında, bireyin yaşamına kendi iradesiyle son verme hakkının tanınıp tanınmayacağı konusundaki tartışmalar yoğunluk kazanmıştır. Geçmişten günümüze kadar yaşamın sona erdirilmesi, bireyin kendi hayatı üzerinde tasarruf hakkı ve toplumun bu sürece müdahale sınırları farklı perspektiflerden değerlendirilmiştir.

Kişinin yaşamını sona erdirme iradesi üzerinden ilk tartışılan ve hakkındaki tartışmalar halen devam eden kavram ötanazi olmuştur. Bununla birlikte nispeten daha yeni bir kavram olan yardımlı intihar birçok ülkede sınırlı ölçüde ve sıkı şartlara bağlanarak kanunlaştırılmıştır. Avrupa Birliği ülkeleri arasında Hollanda ve Belçika aktif ötanaziyi de kapsayan düzenlemeleri yürürlüğe koyarken; Avusturya 2020'de Anayasa Mahkemesi'nin aldığı karar doğrultusunda yalnızca yardımlı intiharı kanunlaştırmıştır. 2022'de yürürlüğe giren Sterbeverfügungsgesetz (Ölüm Tasarrufu Kanunu) ile bireyin yaşamının sonunu kendi iradesiyle planlama hakkı tanınmış, ancak bu hak çok sıkı prosedürlere bağlanarak istisnai bir nitelik kazanmıştır. Söz konusu gelişme, yaşam hakkı ile kişilik hakkı arasındaki ilişkinin sınırlarını yeniden düşünmeye sevk etmektedir. Nitekim Türk Medeni Hukuku'nda yaşam hakkı mutlak ve üstün bir değer olarak korunmakta, bireyin kendi yaşamına son verme iradesi dahi bu kapsamda geçerlilik taşımamaktadır. Avusturya modeli ise bireyin kendi ölümünü planlama hakkını anayasal düzeyde tanıyarak farklı bir yaklaşım ortaya koymuştur.

Çalışmada, ötanazi, yardımlı ölüm ve yardımlı intihar kavramları arasındaki farklılıklar açıklığa kavuşturularak, Avusturya örneği özelinde yardımlı intiharın hukuki düzenlemesi ele alınacak ve konunun bireysel özerklik ve yaşam hakkı arasındaki dengesi tartışılacaktır. Son olarak yardımlı ölüm Türk hukukundaki kişilik hakkı kavramı kapsamında değerlendirilecek ve yardımlı ölümün tabi olması gereken kurallara değinilecektir.

I. Kavram Kargaşası: Ötanazi, Yardımlı Ölüm ve Yardımlı İntihar

Yardımlı ölüm ve yardımlı intihar kavramları birbirleri yerine kullanılan kavramlar olmakla beraber aslında birbirinden farklı kavramlardır. Ötanazi ise genellikle yaygın biçimde kavramların kullanılan ve diğer iki kavrama göre nispeten daha çok bilinen bir kavramdır. Ötanazi veya yardımlı ölümün kanuni ta-

nımlarının ülkeden ülkeye değişmekte ve tartışılmakta olduğu görülmektedir. Ötanazi, tıbbi yardımlı intihar, hekim yardımlı ölüm, gönüllü yardımlı ölüm ve tıbbi yardımlı ölüm dahil olmak üzere çeşitli terimler destekli ölüm uygulamalarını ifade etmek için kullanılmaktadır[1].

Çalışmanın bu kısmında bahsi geçen kavramlar açıklanarak farklı ülkelerdeki kullanımlarına açıklık getirilerek, seçilen kavramın sınırları belirlenecektir. Bu bağlamda öncelikle ötanazi kavramı, ötanazinin türleri ve yardımlı ölüm/yardımlı intihar kavramı ile ilişkisi ve farklarının üzerinde durulacaktır.

Yardımlı ölüm kavramını açıklamadan evvel ötanazi kavramından bahsetmek gerekmektedir. Aslında her iki kavram da kişinin yaşamını sona erdirmesine yardım eden yöntemleri ifade etmektedir. Kişinin yaşamını sona erdirmesi ötanazi veya yardımlı ölüm gibi bir yöntem ile gerçekleşiyor ise yaşam hakkına saygı ve yaşamın kutsallığı temelli ahlaki, dini ve hukuki tartışmalara konu olmaktadır.

Ötanazi daha aşina olduğumuz bir kavram olup bazı ülkelerde yasal olarak mümkün olsa da ülkemizde hekimin insan yaşamına saygı göstermesi ilkesinin doğal bir sonucu olarak ötanazi açık bir biçimde yasaklanmıştır[2]. Ötanazi, "*tıbben iyileşme imkânının bulunmadığı ve ölümüne kadar dayanılmaz acılar içinde yaşa-*

---

[1] Emanuel J. Ezekiel, Bregje D. Onwuteaka-Philipsen, John W Urwin and Joachin Cohen, 'Attitudes and Practices of Euthanasia and Physician-AssistedSuicide in the United States, Canada, and Europe' (2016) (316)1JotAMA; 79,90; Lydia S Dugdale, Barron H Lernerand Daniel Callahan, 'ProsandCons of Physician Aid in Dying' 92(4) (2019) YJBM,747, 748.

[2] Bu konuda bkz., Mehmet Emin Artuk ve Ahmet Caner Yenidünya 'Ötanazi'in Kollektif (eds), *Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce'ye Armağan* (Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları 2001) 297,319; Mehmet Emin Artuk ve Ahmet Caner Yenidünya, 'Ötanazi' in Nur Centel (ed.), *Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi*(On İki Levha 2011) 107, 140; Mehmet Emin Artuk, 'Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda İntihara İkna ve Yardım Suçu' (1994)8(1-3) MÜHFHAD7,8; 01.08.1998 ve 23420 sayılı Resmî Gazete' de yayınlanan Hasta Hakları Yönetmeliği m.13; *"Ötanazi yasaktır. Tıbbi gereklerden bahisle veya her ne suretle olursa olsun, hayat hakkından vazgeçilemez. Kendisinin veya bir başkasının talebi olsa dahi, kimsenin hayatına son verilemez*" hükmünü ihtiva etmektedir.13.1.1960 tarih ve 4/12578 sayılı (RG.19.2.1960/10436) Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile yürürlüğe konulan Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi m. 2 "*hekimin başta gelen vazifesinin insan sağlığına, hayatına ve şahsiyetine ihtimam ve hürmet göstermek olduğunu öngördükten sonra, 13/ 3 ise hekimin teşhis, tedavi veya korunmak gayesi olmaksızın, hastanın arzusuna uyarak bedeni mukavemetini azaltacak herhangi bir şey yapamayacağını*" belirtmiştir. Nizamname uyarınca hekim, teşhis, tedavi ve korunma amaçları dışında hastanın bedensel direncini azaltacak herhangi bir işlemde bulunamaz. Ayrıca, hastanın yaşamının kurtarılamadığı veya sağlığının korunamadığı hâllerde dahi, hekimin m.14/1 gereği hastanın çektiği ızdırabı azaltma veya ortadan kaldırma yükümlülüğü vardır. Böylece Nizamname hem talep üzerine öldürme fiilini hem de ötanaziyi yasaklamaktadır.

yacağı kabul edilen, bu durumu hem kendisi hem de yakınları tarafından bilinen, zihinsel yeterliliğe sahip bir hastanın; hukuken geçerli, açık ve özgür iradeye dayanan bir rıza beyanı vermesi hâlinde, hekimin acıyı hafifletme veya yaşamı sürdürmeye yönelik tıbbi müdahaleleri sonlandırması ya da doğrudan tıbbi yöntemlerle ölümün gerçekleştirilmesi yoluyla hastanın yaşamına son verilmesi"dir[3].

Ötanazi kavramı aktif- pasif ötanazi, iradeye bağlı - irade dışı ötanazi ve istemsiz ötanazi olarak sınıflandırılabilir. Aktif ötanazi hekimin, derin sedasyon sonrası ölümcül dozda ilaç uygulayarak hastanın yaşamına son vermesidir[4]. Pasif ötanazi, hekimin, hastanın bir süre daha yaşamını sürdürebilmesini mümkün kılacak yaşam destek tedavisini uygulamaması veya mevcut tedaviyi sonlandırması suretiyle ölüm sürecini hızlandırmasıdır[5]. İradeye bağlı ötanazi, hastanın açık, bilinçli ve özgür iradesine dayalı olarak, yaşamının sonlandırılmasını talep etmesi üzerine gerçekleştirilen ötanazi türüdür[6]. Bu tür ötanazide, kişinin isteği net ve sürekli olmalı; zihin sağlığı yerinde olmalı ve karar verme ehliyetine sahip olmalıdır. Ayrıca bu talep, dış baskıdan arınmış olmalı ve genellikle yazılı bir beyanla belgelenmelidir. İradeye bağlı ötanazinin hukuken kabul edilebilmesi için, ilgili ülkelerin mevzuatlarında belirtilen belirli koşulların sağlanması gerekir. Bu koşullar arasında, hastanın iyileşmez bir hastalık nedeniyle dayanılmaz acılar çekiyor olması da yer alabilir. İrade dışı ötanazi ise hastanın iradesinin bilinmediği veya açıklanamadığı durumlarda gerçekleştirilen ötanazidir. Genellikle hastanın bilinç kaybı yaşadığı, örneğin koma, ileri derecede demans veya bitkisel hayat

---

[3] Bahri Öztürk ve Mustafa Ruhan Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*(11.Baskı, Seçkin 2011) 223; Köksal Bayraktar, *Hekimin Tedavi Nedeniyle Cezai Sorumluluğu*(İstanbul Üniversitesi Yayını 1972)150; Erdem Özkara, *Ötanazide Temel Kavramlar ve Güncel Tartışmalar*(Seçkin 2001) 11; Kudret Güven, *Kişilik Hakları ve Ötanazi*, (Nobel Yayınevi 2000)12; Artuk ve Yenidünya (n2) 2011 108 vd.; Özlem Yenerer Çakmut, *Tıbbi Müdahaleye Rızanın Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi*(Legal 2003), 140 vd.; Muharrem Özen ve Meral Ekici Şahin, 'Ötanazi' (2010) 68(4) ABD 15, 17; Cem Eroğul, 'Ölüm Hakkı'(1993) 48(1-4) AÜSBFD 47,47; Arzu Beşiri, 'Ötanazi ve Yaşam Hakkı'(2010) 86 TBBD188,191; Ömer Çelen, 'Ölüm Yardımı Açısından Hekimin Sorumluluğu (2007) II (3-4) EÜHFD 51,52; Faik Çelik, 'Türk Hukuk Sistemine ve Biyo-Hukuk Sözleşmesine Göre Ötanazi' İMÜKHAD (1. Türk-Alman Tıp Hukuku Sempozyumu Sayısı)169-173; Olcay Bağcı, 'Ötanazi Konusunda Hukukçular Üzerinde Bir Anket Çalışması' (2002) 1MÜHFD 19,1; Süleyman Karaca, 'İnsan Hakları ve Hasta Hakları Bağlamında Ötanazi'(2001) 6AD 120,120.

[4] Erdem Özkara, 'Ötanaziye Farklı Bir Bakış: Belçika'da Ötanazi Uygulaması ve Ülkemizdeki Durum' (2008)78 TBBD 105, 106; Esra Alan Akcan, 'Ötanazi' (2013) 71(1) İÜHFD 3, 6; Burak Okumuş, 'Ölümün eşiğindeki ikilemler: Ötanazi, yardımlı intihar ve psikiyatri: Geleneksel derleme' (2024) 32 (2) TKTE-H-TD 123, 124.

[5] Özkara, (n4)106.

[6] Muhammed Sulu, 'Ötanazi Üzerine' (2016) 22 (2) MÜHFHAD 551,557.

gibi durumlarda söz konusu olur. Bu tür ötanazide, hasta yaşamsal kararları kendisi veremeyecek durumda olduğundan, eylem üçüncü kişilerin değerlendirmesine dayanarak gerçekleştirilir. Hastanın daha önce bu konuda herhangi bir irade beyanında bulunmamış olması tipik bir özelliktir.

Doktrinde istemsiz ötanazi olarak adlandırılan bu ötanazi türünde, hastanın iradesi bilindiği hâlde; açıkça karşı çıkmasına ya da iradesinin hiç dikkate alınmamasına rağmen, onun yaşamına son verilmesidir[7]. Bu türden bir eylemin, etik ve hukuki açıdan ciddi sorunlar doğuracağı, yasadışı ve adam öldürme kapsamında değerlendirileceği açıktır.

Konumuz açısından kavram karmaşasının ortaya çıktığı, birbiri yerine kullanılan yardımlı ölüm ve yardımlı intihar, bir kişinin kendi hayatına son verme kararını alması ve bu kararı uygulayabilmesi için tıbbî veya hukuki anlamda dışarıdan yardım alması sürecini ifade etmektedir. Kamuoyunda "yardımlı intihar" (suizidassistenz/asssited suicide) yerine çoğunlukla "yardımlı ölüm" (assistierter tod / assisted dying) ifadesi kullanılmaktadır. Bu tercihin sebebinin "intihar" (suizid) kelimesinin kültürel ve psikolojik olarak olumsuz çağrışımlarından kaçınma amacını taşımakta olduğu kanısında olmakla beraber söz konusu tercihin sonucunda hukuki terimler belirsizleşmektedir. "Assisted dying" terimi farklı hukuk sistemlerinde farklı içerikleri barındırmaktadır. Örneğin ABD'nin California eyaletinde 2016'da yürürlüğe giren Hayatı Sonlandırma Seçeneği Kanunu'nda[8] (Oregon End of Life Option Act) yalnızca yardımlı intihar anlamında kullanılmaktadır[9]. Yine Avusturya'da 2022 yılında yürürlüğe giren Ölüm Tasarrufu Kanunu[10] (Sterbeverfügungsgesetz/ StVfG), yalnızca yardımlı intiharı hukuken mümkün kılan bir düzenlemedir. Hollanda, Belçika[11] ve Kanada'da[12] ise

---

7 Özkara(n4)108; Güven, (n3)14. İstemsiz Ötanazinin 2. Dünya savaşı sırasında bazı gruplara uygulandığı konusunda bkz.; Özkara, (n4) 108; Sibel İnceoğlu, *Ölme Hakkı* (Ayrıntı1999)246-248.

8 Oregon Revised Statutes, Death with DignityAct (ORS 127.800-127.897).

9 Ayrıntılı bilgi için bkz.; İpek Sağlam, 'Doktor Yardımlı İntihar ve Bu Konuyu Ele Alan Düzenlemelere Bir Örnek Olarak "California Hayatı Sonlandırma Seçeneği Yasası" nın Değerlendirilmesi' 23(3) MÜHFDHAD 559- 579; Kutluhan Bozkurt, 'Ötanazi ve Destekli İntihar - Uluslararası Düzenlemeler ve Farklı Ülkelerdeki Uygulamalar' (2017)14(2) YÜHFD249,251.

10 Sterbeverfügungsgesetz (StVfG) BGBl I Nr 242/2021(AT).

11 Belçika'da mevcut olan düzenlemenin ayrıntılı incelemesi için bkz. Özkara(n4)110; Bozkurt (n 9) 253,254. Ayrıca Belçika diğer ülkelerden farklı olarak yargı makamı başvuranın pskiyatrik değerlendirilmesini standart olarak kabul edilmektedir. Konuyu tıp bilimi açısından değerlendiren bir bakış için bkz., Okumuş (n4) 132.

hem yardımlı intiharı hem de aktif ötanaziyi kapsayan düzenleme tek bir kanunda ayrı başlıklarda düzenlenmektedir[13].

Ülke düzenlemelerinin farklı içerikleri bulunsa da yardımlı ölüm kavramının geniş anlamda hem yardımlı intiharı hem de aktif ötanaziyi kapsadığı ifade edilebilir. Yardımlı ölüm terminolojisiyle ilişkili çeşitlilik ve karışıklığın sebepleri ötanazi hakkında konuşurken aktif ve pasif gibi niteleyicilerin kullanımı, ahlaki veya duygusal olarak yüklü veya yanlış oldukları endişesiyle ötanazi ve intihar gibi terimlerden kaçınma isteği hem yardımlı ölüme hem de ötanaziye atıfta bulunmak için kullanılan tıbbi yardımla ölme ile örtüşen veya belirsiz terimlerin kullanımıdır. Bu da durumun daha da karmaşık hale gelmesine sebep olmaktadır. Yardımlı ölüme ilişkin kanun koyucuların tutumlarının kültürel, dini ve manevi gelenekler ve tarihsel deneyimle desteklendiği ve bu durumun da çeşitli hukuk sistemlerinde kullanılan terminolojiyi etkilemekte olduğu ifade edilmektedir[14]. Yardımlı intihar, aktif ötanaziyi kapsamayan kişinin kendi yaşamına son verme eylemini kendisinin gerçekleştirdiği ancak bu süreçte başka bir kişinin (genellikle bir doktorun) gerekli araçları (ölümcül ilaç gibi) sağlaması veya bilgilendirme yapmasını içeren bir süreçtir[15]. Ölümcül ilacın reçetelenmesi ve temini mümkündür, ancak ilacın uygulanması yalnızca ilgili kişi tarafından gerçekleştirilebilir. Genellikle bir hekimin sağladığı ölümcül dozda ilaçları hastaya temin etmesiyle gerçekleşir; ancak intihar eylemi doğrudan hasta tarafından gerçekleştirilir. Yani ölüm fiilinin kendisi yardım eden kişi tarafından değil, bizzat hasta tarafından yapılır[16]. Söz konusu süreç kişinin kişiliği henüz sona ermeden evvel bilinçli iken ölüm talebinde bulunmasıdır. Hastanın yaşamına kendi iradesiyle son vermesi amacıyla hekim desteğiyle gerçekleştirilir ve geniş anlamda ötanazi kapsamında değerlendirilse de aktif ötanaziden hukuki ve etik olarak ayrılır[17].

---

12 Kanada hakkındaki ayrıntılı bilgi için bkz.; Cristopher Lyon, Trudo Lemmens and Scott Kim (2025) 25(5) TAJoB 6,25; Bozkurt (n9) 251.

13 Penney Lewis, *Assisted Dyingand Legal Change* (Oxford University Press, 2007) 45-47; Naomi Richards, 'Assisted Suicide as a Remedy for Suffering? The End-of-Life Preferences of British "Suicide Tourists"' (2016) 36(4) MA 348-362.

14 Mark Schweda, Silke Schicktanz, AviadRaz, andAnitaSilvers. 'Beyond Cultural Stereo Typing: Views On End-Of-Life DecisionMakingAmongReligiousAndSecularPersonsin the USA, Germany, andIsrael' (2017) 18 (13) BMCME2-11.

15 Sağlam(n9)561, dp.3.

16 Ayrıca bkz., Okumuş (n4)137; Özkara (n 4)107.

17 Sarah Mroz, Sigrid Dierickx, Luc Deliens, Joachim Cohen and Kennet Chambaere 'Assisted Dying Around the World: a Status Quaestionis' 2021 10(3) APM 3540, 3553; Carmen Trost,

Yardımlı intihar, ötanaziye benzemekte ancak bir sağlık çalışanının hastanın kendi yaşamına son vermek için kullanması amacıyla ilaç sağlamasını veya reçete etmesini içermektedir[18].

II. Avusturya Hukukunda Yardımlı Ölüm

A. Ölüm Tasarrufu Kanunu *(Sterbeverfügungsgesetz/StVf)*

Yardımlı ölüm kavramına ilişkin olarak, örneğin Hollanda[19] daha serbest bir yaklaşım benimsenirken; incelememize konu olan Avusturya, çok daha sıkı kuralları benimsemektedir. Bu bağlamda, Avusturya özelinde konu incelendiğinde, kanunun çıkarılmasına sebep olan en önemli gelişme, Avusturya Anayasa Mahkemesinin (*Verfassungsgerichtshof/*VfGH) 11 Aralık 2020 tarihinde Avusturya Ceza Kanunu m. 78[20]'in (ÖStGB) iptaline karar vermesidir. Mahkeme, söz konusu kararda[21] yardımlı

Julia S. Grundnig, MarlenA. Roehe, *et al.* 'Life, Death, andEthics: Medicaland Dental Students' Attitudes on Assisted Dying in Austria' (2025)25 (499) BMCHSR 499 1,2. Etik ve ceza hukuku bağlamındaki değerlendirmeler için bkz., Alan Akcan (n4)3, 26.

18 Joachim Cohen and Kenneth Chambaere 'Euthanasia' (2024) MGHAS,1, 2 <http://accessscience.com/content/246850> Date of Access 21 July2025.

19 Bozkurt (n9) 253; Alan Akcan(n4)16; Pınar Ölçer, 'Hollanda Hukukunda Ötanazi' (2010) FHD (2)4 18, 22; Barış Erman, *Ceza Hukukunda Tıbbi Müdahalelerin Hukuka Uygunluğu*, (Seçkin 2003),129; Hollanda'daki uygulamaya ilişkin güncel bilgi için bkz.; André den Exter, <https://health.jotwell.com/euthanasia-review-report-what-is-happening-in-the-netherland> Date of Accsess21 July 2025; Martin Buijsen, 'Euthanasia as Privileged Compassion' in Thomasine Kushner (ed), *Elements in Bioethics and Neuroethics* (Cambridge UniversityPress 2024) 15, 18.

20 2022 yılına kadar Avusturya Ceza Kanunu'nun (ÖStGB) m. 78: "Başkalarını intihara teşvik eden veya onlara yardım eden kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır." şeklindeydi. 1 Ocak 2022'den itibaren maddeden "veya onlara yardım eden" ibaresi çıkarıldı ve madde şu şekilde değiştirildi: "Başkalarını intihara teşvik eden kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır." Bkz. <https://360.lexisnexis.at/d/L-10002296-P78-AF2?origin=timelin> Date of Access 10August 2025; <https://ris.bka.gv.at/NormDokument.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296&FassungVom=2024-01-03&Artikel=&Paragraf=78&Anlage=&Uebergangsrecht=> Date of Access 10 Ağustos 2025.

21 Avusturya Anayasa Mahkemesi'nin 11 Aralık 2020 tarihli ve G 139/2019 vd. sayılı kararı için bkz.

<https://www.vfgh.gv.at/downloads/VfGH-Erkenntnis_G_139_2019_vom_11.12.2020.pdf> Date of Access 10 July2025. Karar, Avusturya Ceza Kanunu'nun (Strafgesetzbuch - StGB) § 78 maddesine ilişkindir. İlgili madde intihara yardım eden kişilere ceza verilmesini öngörmekte ve dolayısı ile intiharı teşvik etmeyi ya da yardım etmeyi tamamen yasaklamaktaydı. Bir grup başvurucu, bu yasağın kişinin yaşamı hakkında kendi kaderini tayin hakkını ihlal ettiğini ileri sürerek anayasa şikayetinde bulunmuş ve mahkeme şu kararları almıştır;

intihar yasağının insan haklarının ihlali anlamına geldiğini belirtilerek, bireyin kendi hayatı ve ölümüne ilişkin karar verme hakkını tanımıştır. Kararda, bireyin kendi ölümünü planlama hakkının anayasal düzeyde tanınması gerektiğini vurgulamıştır. Bahsi geçen kararın, kişilik hakkının sınırları açısından da değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Şöyle ki mahkeme kişinin özgür ve kendi isteğiyle aldığı bir yardımlı intihar kararında, son kararı kendisinin verebilmesinin ve üçüncü kişiden yardım alabilmesinin anayasal olarak korunan bir hak olduğunu ifade etmiştir. Bu çerçevede özgür iradeyle verilen son kararın, kişinin kendi yaşamı üzerinde mutlak kontrolüne sahip olması anlamına geldiğini vurgulamıştır. Buradan çıkarılacak sonuç ise kişilik hakkının bir parçası olan kişinin yaşamını istediği gibi sürdürmesine yaşamına son verme iradesinin de dahil edildiğidir. Yine dikkat çeken bir başka bir nokta ise yaşamın korunmasıyla devletin yükümlülüğü arasında mutlak bir dengeleme gerektirmeksizin bireyin kararının merkezde olması gerektiği vurgusunun yapılmış olmasıdır.

Alman Federal Anayasa Mahkemesi[22] (Bundesverfassungsgericht/ BVerfG) de benzer bir karar almıştır[23]. Mahkeme, bireyin kendi yaşamına son verme hakkının, kişiliğin korunması ve insan onuruna dayanarak devletin temel görevlerinden biri olan kişinin yaşamı hakkında özgürce tasarruf hakkını sağlama gerekliliğine dahil olduğunu belirterek ölme hakkının kişilik hakkının bir uzantısı olduğunu belirtirmiştir.

Söz konusu kararlar, yardımlı intihara ilişkin tutumlarda önemli bir değişimin başlangıcı olmuştur; kişinin yaşamına son vermesi artık gönüllü olarak ya-

---

1. Bir bireyin yaşamının sonuna ilişkin karar verme hakkı, insan onuru ve kişisel özgürlük ilkeleri kapsamında Avusturya Anayasası tarafından güvence altına alınmaktadır.
2. § 78 StGB orantısız bir müdahaledir ve bu madde ile bireyin yaşamını sonlandırma kararına yardımcı olacak herhangi bir kişiyi cezalandırarak kişisel özgürlüğe aşırı bir sınırlama getirmektedir. Bu nedenle orantılılık ilkesine aykırıdır.
3. Devletin koruma yükümlülüğü ile bireysel özerklik dengelenmelidir. Devlet, bireyleri özellikle zorlayıcı koşullarda alınan intihar kararlarından koruma yükümlülüğüne sahiptir. Ancak bu, bireyin tüm koşullarda yardım alma hakkını mutlak biçimde ortadan kaldırmamalıdır.

[22] 26 Şubat 2020 tarihinde Almanya Federal Anayasa Mahkemesi, bireyin yaşamına son verme kararının kişisel özerklik kapsamında anayasal koruma altında olduğunu belirterek, gönüllü intihara üçüncü kişiler - özellikle doktorlar veya yardım kuruluşları - tarafından refakat edilmesine imkân tanımış ve Alman Ceza Kanunu'nun § 217 hükmünü iptal etmiştir. Bundesverfassungsgericht, 2 BvR 2347/15, <https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2020/02/rs20200226_2bvr234715en.html> Date of Access 17July2025.

[23] Bahsi geçen karın ayrıntılı incelemesi için bkz. Derya Nur Kayacan, 'Almanya'da Yardımlı İntihar' (2023) 5 (1) T-AÜHFD 81-116.

pıldığı sürece yasaklanmamaktadır. Dolayısıyla, kişi bu süreçte yardım da talep edebilir. Kanun ile belirli şartların sağlanması koşuluyla ağır hasta bireylerin, iradelerine dayalı olarak yaşamlarına son verilmesi için tıbbi destek alabilmelerine olanak tanınmaktadır. Avusturya söz konusu düzenleme ile yardımlı ölümü sınırlı ve sıkı denetim altında serbest bırakan Avrupa ülkeleri arasına katılmıştır.

Avusturya'da yardımlı intihar kavramına ilişkin düzenleme olan Ölüm Tasarrufu Kanunu (*Sterbeverfügungsgesetz/*StVfG)[24] 01.01.2022'de yürürlüğe girmiştir[25]. Avusturya, yardımlı intihara ilişkin hususları katı biçimde düzenlemekle birlikte sınırlı ancak etkili bir hukuki çerçeve sunmaktadır[26]. Bu düzenleme çerçevesinde ölüm, yalnızca biyolojik bir olgu değil; aynı zamanda, bireyin hukuki özne olarak kendi kaderine ilişkin irade beyanıyla şekillendirebileceği bir son olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, söz konusu düzenleme ile Avusturya Anayasa Mahkemesi'nin konuya ilişkin kararına uygun bir kanuni çerçeve oluşturulmuştur.

Ölüm tasarrufunda bulunan bir kişinin karar verme ehliyetinin olup olmadığının değerlendirilmesi oldukça önemlidir; çünkü özgür irade ancak gelecekteki yaşamına dair kararları ehil biçimde alabilen kişiler tarafından oluşturulabilir ve iletilebilir. Karar verme ehliyeti olmadan, ölüm isteğinin gerçekten kişinin kendi kararı olup olmadığını belirlemek mümkün olmayacaktır. Bu durumda kanuni olarak geçerli sayılabilecek gönüllü bir ölüm, cezai sorumluluk doğuran bir fiile dönüşebilir.

Ölüm Tasarrufu Kanunu'na göre içinde bulunulan bağlamda eylemlerinin anlamını ve sonuçlarını anlayan, iradesini belirleyebilen ve buna göre hareket eden kişiler karar verme ehliyetine sahip kabul edilir. Karar verme ehliyetine sahip olduğu değerlendirilen kişiler korumalı bir kayıt sistemine dahil edilerek,

---

[24] Sterbeverfügungsgesetz, BGBl. I Nr. 242/2021.

[25] ChristianArnezeder, 'AssistedDyingandDecision-MakingCompetence: RecentDevelopments in Austria', (2025) Bioethics 1-5 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/bioe.13422 ?af=R> Date of Access 10 July 2025; Nikola Leitnerand Lukas SauerzapfBommer, 'Österreich: EinführungeinerSterbeverfügung ZEV 2022, 204', <https://beck online.beck.de/Dokument? vpath=bibdata%2Fzeits%2Fzev%2F2022%2Fcont%2Fzev.2022.204.1.htm&pos=2> Date of Access17July2025.

[26] Eva KatherinaMasel, 'Perspective: Legal, Ethical, andMedicalPerspectives of theLandscape of AssistedSuicide in Austria' (2024) 136 Wien KlinWochenschr, 380,381; KittaAnna, Fransizka-Ecker, Elisabeth Lucia Zeilinger, Lea Kum and Eva Katherina Masel, 'Statements of Austrian Hospices and Palliative Care Units After the Implementation of the Law on Assisted Suicide' (2024) 136 Wien Klin Wochenschr, 382, 389;

noter huzurunda veya hasta temsilciliği kuruluşunun yetkili bir çalışanı önünde yazılı olarak ölüm talebi belgesi (Sterbeverfügung) hazırlanır[27]. Beyannameyi oluşturan kişi reşit olmalı ve ayırt etme gücüne sahip olmalıdır. Beyanda bulunan kişi tedavi edilemez, ölümcül bir hastalığa sahip olmalı ya da kalıcı semptomları bulunan ve hastalık nedeniyle tüm yaşam tarzı etkilenmiş olmalıdır[28]. Söz konusu hastalıkların varlığının biri palyatif bakım yeterliliğine sahip iki doktorla önceden konsültasyonla saptanmış olması gerekmektedir. Bu hekimler hastanın karar verme kapasitesini ve özgür ve kendi kendine belirlenmiş kararını ifade etme yeteneğini doğrulamalıdır. Düzenleme m. 7'ye göre bu beyanname söz konusu ilk tıbbi konsültasyondan en erken on iki hafta sonra fiilen hazırlanabilir. Kanun m.3[29] ve m. 8[30] uyarınca tıp uzmanı, yardımlı intihar isteyen kişinin tedavi edilemez, ölümcül bir hastalığa yakalandığını ve ölümcül evreye girdiğini doğrulamışsa talimat iki hafta sonra düzenlenebilir. İkinci tıbbi konsültasyondan itibaren bir yıl içinde ölüm talimatı düzenlenmezse, yardımlı intihar isteyen kişi, m.7/1(3) gereğince tıp uzmanından bir yıl geçerli yeni bir onay almalıdır.

Beyanın şekli de sıkı şartlara bağlanmıştır. Yardımlı intihar talebinde bulunan kişinin m.5'e göre açık bir beyanda bulunması gerekmektedir[31]. Beyannamenin düzenlenmesi yalnızca şahsen mümkündür. Beyanname hayatına son vermek isteyen kişinin kararını içermeli, karar alınırken kişinin özgür ve bağımsız olduğu teyit edilmelidir[32]. Beyannameye ölüme yardımcı olacak reşit olan kişi veya kişiler eklenebilir. Bu kişiler beyannameye sonradan da eklenebilir.

Geçerli bir ölüm talebi beyannamesi, ölmek isteyen veya beyannamede adı geçen yardım sağlayan bir kişinin eczaneden ölüme yol açacak pentobarbital

---

27 Yardımlı intihar Uygulama Rehberi (Sterbeverfügung -LeitfadenfürdiePraxis) 17-19; <https://www.sozialministerium.gv.at/Themen/Gesundheit/Medizin-und-Gesundheitsberufe/Medizin/Sterbeverf%C3%BCgung.html> Date of Access 25 August2025.

28 StVfG, § 6(3)/1 <https://ris.bka.gv.at/geltendefassung.wxe?abfrage=bundesnormen&gesetzesnummer=20011782> Date of Access 14 August2025.

29 Sterbeverfügungsgesetz- StVfG), § 3<https://ris.bka.gv.at/geltendefassung.wxe?abfrage=bundesnormen&gesetzesnummer=20011782> Date of Access 28 August2025.

30 Sterbeverfügungsgesetz StVfG), § 8 <https://ris.bka.gv.at/geltendefassung.wxe?abfrage=bundesnormen&gesetzesnummer=20011782> Date of Access 28 August2025.

31 Sterbeverfügungsgesetz- StVfG), § 5 <https://ris.bka.gv.at/geltendefassung.wxe?abfrage=bundesnormen&gesetzesnummer=20011782> Date of Access 14 August2025.

32 Sterbeverfügungsgeset6 <https://ris.bka.gv.at/geltendefassung.wxe?abfrage=bundesnormen&gesetzesnummer=20011782> Date of Access 14 August2025.

sodyum[33]'u temin etmesine olanak tanır. Ölüm talebi beyannamesinin, oluşturulmasından itibaren bir yıl sonra geçerliliğini yitireceği açıkça belirtilmiştir. Son olarak, iş birliğinin gönüllülük esasına dayandığı vurgulanmalıdır; bu nedenle, hiç kimse yardım sağlama, tıbbi bilgi alma veya ölüm talebi hazırlama süreçlerine katılmakla yükümlü değildir.

B. Yasanın Sınırları ve Uygulama Verileri

Yardımlı ölüm yasasının uygulanmasına ilişkin olarak bazı sınırlamalar mevcuttur. Bunlardan ilki Avusturya vatandaşı olmak ve ikametgahının Avusturya'da bulunmasıdır. Ölüm tasarrufu yalnızca ölmek isteyen kişinin daimî ikametgahının Avusturya'da olması veya Avusturya vatandaşı olması durumunda geçerlidir.

Yardım ölüme ilişkin reklam yapmak yasaklanmıştır. Bu reklam yasağı yardımlı ölüm için uygun araç, nesne veya prosedürleri de kapsamaktadır.

Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığı, 2022 sonu itibarıyla noterliklerde 111 yaşam sonu yönergesinin hazırlandığını ve bunlardan 90'ı için ilaç hazırlığı yapıldığı ancak kullanılan ilaç sayısının tek haneli olduğunu bildirmiştir[34]. Palyatif Bakım Derneği (OPG)[35] ise mevcut düzenlemeyi eleştirmekle beraber derneğin yaptığı araştırmaya göre[36] Mayıs 2022'den bu yana alınan 59 destekli intihar talebinden 23'ü ilaçla gerçekleştirilmiştir. Hastaların yaşları 43 ile 97 arasında değişmekte ve çoğunda tümör hastalığı, ikinci sırada ise nörolojik hastalıklar yer almaktadır. Yine bu araştırmanın sonucuna göre hastaların %60'ı palyatif

---

[33] Pentobarbital sodyum; 2 ila 10 gram dozlarında kullanıldığında 15-30 dakika içinde ölüme neden olan bir ötanazi ilacıdır. Yardımlı ölüm veya Ötanazi uygulamalarında da en çok kullanılan ilaçlardan biridir. Dino F. Druda, Santosh Gone andAndis Graudins, 'Deliberate Self-poisoningwith a Lethal Dose of Pentobarbital with Confirmatory Serum Drug Concentrations: Survival After Cardiac Arrest with Supportive Care' (2018) 5(1) *Journal of Medical Toxicology* 45, 48.

[34] ORF <https://orf.at/stories/3299488> Date of Access 21 July2025.

<https://www.imabe.org/bioethikaktuell/einzelansicht/beihilfe-zur-selbsttoetung-oesterreichische-palliativgesellschaft-stellt-erstmals-daten-vor-1> Date of Access 21 July2025.

[35] https://www.ascirs.at/Date of Access 21 July2025.

[36] Bkz.; <https://evangelicalfocus.com/europe/20689/austria-most-requests-for-assisted-suicide-come-from-women?utm_source> Date of Access 11 August2025.

Ayrıca Bkz. <https://www.palliativ.at/aktuelles/nachrichten/news-detailseite/erste-auswertung-zum-sterbeverfuegungsgesetz> Date of Access 11 August2025.

bakım hakkında bilgi sahibi olduktan sonra yardımlı ölün kararlarını gözden geçirmeye karar vermiştir[37].

III. Türk Hukuku Açısından Yardımlı Ölüm Kavramına Bakış

Türk hukuk sisteminde kişilik, kişilik hakkının içeriği ve yaşam hakkının bu sistematikteki yerinin saptanmasının yanı sıra kişiliğin başlangıcı ve sona ermesi, Türk hukukunda ölüm kavramı, ölüm anının belirlenmesinin hukuki önemi ve tıbbi yaklaşımların açıklanması bu bağlamda yardımlı ölümün hukukumuzdaki yerini belirlemede yardımcı olacak kavramlardır.

A. Kişilik ve Kişilik Hakkı

Kişilik, hukuken insanın hak ve borçlara ehil olma yeteneğini ifade eder ve Türk Medeni Kanunu[38] m.28. uyarınca sağ doğumla başlar, ölümle sona erer[39]. Kişilik, kişilerin sahip olduğu değerlerin bütününü oluşturmaktadır. Kişilik hakkı ise kişiliği oluşturan değerlerin tümü üzerindeki hakkı nitelendirmektedir[40]. Kişilik hakkı, hukuk sistemlerinde uzun süredir evrensel olarak korunan temel değerlerden biridir ve özellikle medeni hukukun en temel kavramları arasında yer almaktadır. Gerek ahlak ve din kurallarında gerekse hukuk kurallarında -gerek geleneksel gerekse çağdaş hukuk sistemlerinde- bir toplumun mensuplarının kişiliklerinin korunması, hukuk düzeninin temel amaçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu yönüyle kişilik hakkı, yalnızca bireyin fiziksel varlığını değil, aynı zamanda onun manevi bütünlüğünü, onurunu, özgürlüğünü ve toplumsal saygınlığını da güvence altına alan çok boyutlu bir hukuki kurum niteliği taşımaktadır[41].

---

37 Bkz. <https://evangelicalfocus.com/europe/20689/austria-most-requests-for-assisted-suicide-come-from-women?utm_source> Date of Access 11 August2025.

Ayrıca bkz. <https://www.palliativ.at/aktuelles/nachrichten/news-detailseite/erste-auswertung-zum-sterbeverfuegungsgesetz> Date of Access 11 August2025.

38 Türk Medeni Kanunu, Kanun Numarası: 4721, Kabul Tarihi: 22.11.2001, RG 08.12.2001/24607.

39 Jale Akipek, Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, *Kişiler Hukuku* Birinci Cilt (16. Baskı, Beta 2020) 244 Mustafa Dural ve Tufan Öğüz, *Türk Özel* Hukuku Cilt II *Kişiler Hukuku* (15.Baskı, Filiz 2020) 18; Hasan Erman, *Medeni Hukuk Dersleri* (7.Baskı, Der 2020) 137.

40 Çağlar Koyuncu, 'Çocuğun Kişilik Hakkının Korunması' (2016) 6(12) *HKÜHFD* 139, 154.

41 Aydın Zevkliler, 'Tedavi Amaçlı Müdahalelerle Kişilik Hakkına Saldırının Sonuçları' (1983)1(1) DÜHFD 1, 3; Serap Helvacı, *Gerçek Kişiler* (9. Baskı, Legal 2021), s. 26; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk* (4. Baskı, Turhan2021, s. 294; M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku* (20. Baskı, Filiz 2021)2; Bilge Öztan, *Kişiler Hukuku* (11. Baskı, Yetkin 2021) 41.

Kişilik hakkının hukuk sistemimizde açık bir tanımı bulunmamakla birlikte, kişiliği oluşturan değerler üzerinde sahip olunan haklar kişilik hakkı başlığı altında incelenmektedir[42]. Kişiliği oluşturan değerler; kişinin yaşamı, vücut bütünlüğü, şeref ve haysiyeti, görüntüsü ve sesi gibi unsurlar başta olmak üzere, çok çeşitli alt başlıklar altında sınıflandırılabilir[43]. Ancak bu çalışmada, söz konusu değerlerin tümüne ayrıntılı olarak değinilmeyecek; konu ile bağlantısı nedeniyle yalnızca yaşam hakkı **ve** vücut bütünlüğü üzerinde durulacaktır

İnsan, yalnızca insan olma sıfatıyla; devredilemez, vazgeçilemez ve hukuka ya da ahlaka aykırı biçimde sınırlandırılamaz birtakım kişilik haklarına sahiptir. Bu haklar arasında, özellikle yaşam hakkı ile bedensel ve ruhsal bütünlüğün korunmasına ilişkin haklar en üstün değere sahip bulunmaktadır. Kişilik hakkı kapsamında kabul edilen bu haklar, mutlak nitelikte olup herkese karşı ileri sürülebilir. Söz konusu müdahaleler, medeni hukuk yönünden mutlak bir hakkın ihlali niteliğinde kabul edilmekte ve haksız fiil hükümlerine tâbi tutulmaktadır. Bu nedenle, zarar gören, uğradığı zararların karşılanmasını talep etme imkânına sahiptir.

Nitekim Anayasa'da kişinin bedensel bütünlüğünü temel haklar arasında koruma altına almıştır. Anayasa m.17/2'ye göre, "*Tıbbi zorunluluklar ve kanunda belirtilen durumlar dışında, kimsenin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; ayrıca kişinin rızası bulunmaksızın bilimsel ya da tıbbi deneylere tabi tutulamaz.*"

Kişi, yaşamını sürdürme konusunda asli hakka sahiptir. Ancak, Türk hukuk sisteminde bu hak; feragat edilebilir veya devredilebilir nitelikte görülmemektedir. Dolayısıyla, ne bir başkasının kişinin yaşamına son verme yetkisi vardır ne de kişinin kendi yaşam hakkını ortadan kaldırması hukuken geçerlilik taşır. Bu niteliği ile yaşam hakkının, kişilik hakkının yaşam üzerindeki yansıması olduğu ifade edilmektedir[44].

---

[42] Yargıtay kişilik hakkı ve buna ilişkin değerleri *"Kişinin doğumla kazandığı bağımsız varlığını ve bütünlüğünü oluşturan; hayat, beden ve ruh tamlığı, vicdan, din, düşünce ve çalışma özgürlüğü, onuru, ismi, resmi, sırları ile aile bütünlüğü, sosyal ve duygusal değerlerinin tümü kişilik haklarını oluşturur ve bunlardan birine yapılan saldırı manevi tazminat gerektiren değerler"* olarak tanımlamaktadır. Yargıtay 4 HD, 5072/4343,08.04.2015 <https://legalbank.net> Erişim Tarihi 25 Temmuz 2025.

[43] Örneğin, bir kimsenin adı, ticari, mesleki veya sanatsal yaşamı, unutulma hakkı, özgürlük alanı, bedeni, cinsel bütünlüğü gibi pek çok değer kişilik hakkı kapsamındaki korunmaya değer unsurlar arasında sayılabilir.

[44] Zevkliler (n42) 4.

TMK m. 23 ve m.24'de kişiliğin korunmasına ve bireyin özerkliğine sınırlandırma getiren düzenlemeler mevcuttur[45]. TMK m. 23, olumsuz bir sınırlama tekniğiyle bireyin onamının hangi durumlarda geçerlilik taşımayacağını düzenlemekte ve bu suretle, rızaya dayalı olsa dahi bazı müdahalelerin meşru kabul edilemeyeceğini öngörmektedir. Buna karşılık, TMK m. 24, olumlu bir sınırlandırma yöntemiyle, kişinin rızası aranmaksızın müdahalenin hukuka uygun olacağı hâlleri hükme bağlamaktadır. TMK m. 24'de düzenlenen hukuka uygunluk nedenlerinden yoksun her türlü müdahale, yalnızca bu temel değerlere değil, aynı zamanda kişilik hakkına da açık bir ihlal teşkil eder. Türk hukukunda yaşam hakkı, devredilemez ve vazgeçilemez nitelikteki temel haklar arasında yer almakta olup, mutlak ve üstün koruma altında olduğundan kişinin kendi rızasıyla yaşamına son verilmesini ifade eden ötanazi, hukuken yasaklanmıştır. Dolayısıyla, bireyin bu yönde irade açıklamasında bulunması, ötanazinin hukuka aykırılığını ortadan kaldırmayacak ve hukuki meşruiyet kazandırmayacaktır[46].

Ülkemizde mevcut olan söz konusu düzenlemelere karşın, bazı hukuk sistemlerinde kişilik hakkı, bireyin yalnızca bedensel ve ruhsal bütünlüğünü değil; aynı zamanda, kendi varlığı üzerinde tasarrufta bulunma özgürlüğünü de kapsayan temel bir hak olarak nitelendirilmektedir. Bu nitelendirmenin sonucu olarak, söz konusu ülkelerde kişilik hakkı; insan onurunun ve bireysel özerkliğin bir tezahürü olarak bireyin yaşamını nasıl sürdüreceği kadar, yaşamı sona erdirme iradesi üzerinde de söz sahibi olabilmesini içermektedir[47].

---

[45] Dural ve Öğüz (n 40) 151, 153-155; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 42) 209-211; Özge Yücel 'Tıbbi Müdahalelerde Onam Hakkının Sınırı Olarak Üstün Yarar' (2021) 79(2) İHM 441, 456.

[46] Zafer Kahraman 'Medeni Hukuk Bakımından Tıbbi Müdahaleye Hastanın Rızası' (2016)7 (1) İnÜHFD479,510.

[47] Bazı ülkelerde yaşamı sona erdirme iradesi ötanazinin kanuni olarak kabulü ile söz konusu olmaktadır. Ötanazinin kabulü çoğunlukla bireysel özerkliğin bir sonucu olarak görülmektedir. Bu konuda bkz.; Sibel İnceoğlu, 'Hollanda Hukuku'nda Ötanazinin Hukukiliği' (1998)72(1-2-3) İBD 27,33; Uğur Aşkın ve Korhan Yeğrim, 'Ötanazi ve Hastanın Kendi Geleceğini Belirleme Hakkı Arasındaki İlişki' (2022)13(52) TAAD 1,15; Hamide Tacir, 'Hastanın Kendi Geleceğini Belirleme Hakkı', in Hamide Tacir ve Aysun Altunkaş (eds.), *III: Sağlık Hukuku Kendi Geleceğini Belirleme Hakkı ve Ötanazi Sempozyumu*(Seçkin 2016) 45; Alan Akcan(n4) 3-6; Bozkurt(n9) 241-270.Ayrıca konunun yaşam hakkına saygı bağlamındaki incelemesi için bkz.; Mert Nomer, 'Yaşama Hakkına Saygı Nedeniyle Ölümü İstemek Pretty - Birleşik Krallığa Karşı' (2014) 27(113) TBBD 41,55.

B. Kişiliğin Sona Ermesi

Türk Medeni Hukuku'na göre kişilik, bir insanın sağ olarak tamamen doğmasıyla başlar ve kişi sağ olduğu sürece devam eder. Kişilik, ölümle birlikte sona erer. Kişinin ölümüyle birlikte artık onun hak ve borçlara sahip olması mümkün değildir[48].

Ölümün gerçekleştiği anın tespiti, hem tıp biliminin hem de hukukun ilgilendiği bir konudur. Ölümün gerçekleşip gerçekleşmediğini belirleme görevi esasen tıp bilimine ait olmasına karşılık hukuken sonuç doğurması nedeniyle hukuk bilimi açısından da önem arz etmektedir. Bu çerçevede, iki farklı ölüm türünden bahsedilmektedir: biyolojik ölüm ve beyin ölümü. Biyolojik ölüm, solunum ve dolaşım gibi temel yaşamsal fonksiyonların geri dönülemez biçimde sona ermesidir. Buna karşın beyin ölümü, tüm beyin faaliyetlerinin durmasıyla ortaya çıkan, tıbbi gelişmeler sonucunda kabul edilen, nispeten daha yeni bir kavramdır.

Ancak, hukuki açıdan ölümün varlığı için aranan temel ölçüt, kişinin yaşamsal işlevlerinin geri dönüşsüz biçimde sona ermiş olmasıdır. Bu durumun tespitiyle birlikte, kişinin hukuki kişiliği sona ermiş kabul edilir ve kişi artık hak ve borç altına giremez. Kişilik, kural olarak ölümle son bulur. Fakat kanunumuzda cesedi bulunmamasına rağmen hayatta olmağı düşünülen kişiler için özel olarak, ölüm karinesi ve gaiplik kurumları öngörülmüştür[49].

1. Türk Hukukunda Ölüm Kavramı ve Ölüm Anının Belirlenmesinin Hukuki Önemi ve Tıbbi Yaklaşımlar

Ölüm zamanının tespiti hem tıp hem hukuk dünyasında uzun yıllardır tartışmalara konu olmuş bir mesele olup, teknolojinin ilerlemesiyle birlikte, bu alanda getirilen çözüm önerileri bulunmaktadır. Ölüm anının belirlenmesi, hukuk açısından ciddi sonuçlar doğurur, zira bu andan itibaren kişinin malvarlığının kimlere geçeceği, hangi hak ve borçlarının sona ereceği ya da devredileceği gibi önemli hukuki meseleler gündeme gelir. Ölümün kesin olarak tespiti ise esasen tıp biliminin uzmanlık alanıdır. Tıp dünyasında ölümün ne zaman gerçekleştiği konusunda başlıca iki yaklaşım öne çıkmaktadır: biyolojik ölüm ve beyin ölümü[50].

---

48 Ayşe Arat, 'Gerçek Kişilerde Kişiliğin Sona Ermesi' (2006) 9 (1-2) SÜSBMYD 257,258.

49 Çalışmada kişiliği sona erdiren durumlardan ölüm karinesi ve gaiplik kurumlarına değinilmeyecektir. Yalnızca ölüm kavramı ve türlerini açıklanarak, yardımlı ölüm kavramının yerini ve niteliğini tespit etmek amaçlanmaktadır.

50 Dural ve Öğüz (n40) 23.

Biyolojik ölüm kavramı çok uzun yıllar kabul görmüştür. Öyle ki, hukuk bilim adamlarının ölüm anının saptanmasını üzerinde durulması gerekmeyen bir konu olarak gördüğü dikkat çekmektedir[51]. Biyolojik ölüm görüşüne göre ölüm; kalp atışlarının, solunumun ve sindirim sisteminin durmasıyla meydana gelir[52] ve söz konusu sistemler insan yaşamı için vazgeçilmez olduğundan, onların işlevini yitirmesi kişinin öldüğünü gösterir. Ancak bu görüş, çağdaş tıbbın olanakları karşısında yetersiz kalmaktadır. Nitekim bazı tıbbi müdahalelerle kalp geçici olarak durdurulabilmekte, suni yöntemlerle dolaşım sağlanmakta ve hastalar hayatta tutulabilmektedir. Bu bağlamda, kalbin durması tek başına ölümün gerçekleştiğini göstermemektedir.

Beyin ölümü görüşü ise, ölümün, beyin fonksiyonlarının geri dönülemez şekilde sona ermesiyle meydana geldiğini kabul eder[53]. Beyin hücreleri tamamen harap olmuşsa ve bu nedenle solunum ya da dolaşım sistemleri yapay destek olmadan çalışmıyorsa, ölüm gerçekleşmiş kabul edilir. Dolayısıyla, yalnızca hayati sistemlerin durması değil; bu duruma beyin fonksiyonlarındaki geri dönülmez kaybın eşlik etmesi gerekir[54].

Gelişen tıbbi teknikler göz önüne alındığında, ölümün tespiti konusunda sabit bir yasal tanım yerine değerlendirme yetkisinin tıp bilimine bırakılması gerektiği düşünülmektedir. Bu bağlamda, Türk hukukunda yürürlükte olan Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanunu[55] m. 11'de ölümün gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin kararın; biri nöroloji veya beyin cerrahisi, diğeri anesteziyoloji ve reanimasyon veya yoğun bakım uzmanı olmak üzere iki hekim tarafından, tıbbi kanıtlara dayalı biçimde ve oy birliğiyle verilmesi gerekmektedir. Ayrıca, Organ Nakli Hizmetleri Yönetmeliği'nin[56] Ek m. 1'de beyin ölümü kriterleri ayrıntılı

---

51 Yeşim Atamer, 'Ölüden Organ Naklinin Beraberinde Getirdiği Bazı Hukuki Sorunlar' (2011)19(1-2) MHMÖHB115, 159.

52 Aydın Zevkliler, Mehmet Beşir Acabey ve Emre Gökyayla, *Medeni Hukuk* (6. Baskı, Seçkin 2000) 500; Ergun Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu* (İstanbul Üniversitesi Yayını 1979), 213; Dural ve Öğüz, (n40) 21; Şahin Akıncı, 'Organ Nakli Açısından Ölüm Zamanının Tespiti' (1996) 1(7) THED3, 4.

53 Saibe Oktay Özdemir, 'Ölüm Anının Belirlenmesi ve Beyin Ölümü ile Ölüm Anı Arasındaki Sürece İlişkin Hukuki Durum' in Hasan Erman, Emrehan İnal, Başak Baysal, Tufan Öğüz ve Şükran Şıpka (eds), *Prof. Dr. Necla Giritlioğlu'na Armağan* (Onikilevha 2020) 443, 450.

54 Zevkliler, Acabey ve Gökyayla (n53) 500; Özsunay (n53) 214; Dural ve Öğüz (n40) 22; Akıncı (n53) 4.

55 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 2238, Kabul Tarihi: 29.05.1979, RG 03.06.1979/16655.

56 Organ Nakli Hizmetleri Yönetmeliği, RG 09.12.2022/32038.

biçimde düzenlenmiştir. Ancak doktrinde, söz konusu hükmün "*ölüm halini değil organ nakli ile ilgili olarak ölüm halinin belirlenmesini düzenlemekte olduğu bu nedenle ölüm anını belirleyen hüküm olmadığı*" görüşü ileri sürülmektedir[57].

C. Yardımlı Ölüm ve Türk Hukukunda Hastanın İznine İlişkin Kavramlar

Türk hukuku açısından, kişinin yardımlı ölümün herhangi bir türüne başvurması mümkün değildir; bu türden bir yaşamı sonlandırma yöntemi hukukumuzda yasaktır. Ancak, yardımlı ölümün yalnızca yardımlı intihar niteliğinde olan türünün hukukumuzca tanınması ihtimali söz konusu olduğunda, Avusturya'da olduğu gibi sınırlı ve kontrollü bir şekilde tanınması gündeme gelebilecektir. Bu bağlamda yardımlı intihar talep eden hastanın iznine ihtiyaç duyulacaktır.

Yardımlı ölüm kavramının hukuk sistemimizde kabulü hâlinde, karar verecek kişinin ayırt etme gücüne sahip olmasının yanında, istemlilik ve aydınlatılmış onama da ihtiyaç vardır. Söz konusu kavramların yardımlı ölüm ile ilişkisine değinilmesinde de fayda bulunmaktadır.

Türk Medeni Kanunu'nda tanımlanmamakla beraber, doktrinde ayırt etme gücü, "*kişinin fiillerinin neden olduğu hukuki sonuçları önceden anlayabilme ve buna uygun davranabilme yeteneği*" olarak tanımlanmaktadır[58]. Ayırt etme gücünün yokluğu**,** yalnızca kişinin akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmasıyla sınırlı değildir. Bunun yanında, bu yeteneğin kaybı, kanunda belirtilen sebeplerden ya da onlara benzer nitelikteki objektif nedenlerden kaynaklanmalıdır. Başka bir deyişle, kişi sadece öfke, hırs veya geçici duygusal tepkiler nedeniyle akılcı hareket edemiyor olsa bile, bu durum kanunda öngörülen ya da benzer nedenlerden sayılmadığı sürece ayırt etme gücünün yokluğu sonucunu doğurmaz[59]. Ayırt etme gücü göreceli bir kavramdır. Kişinin ayırt etme gücü her somut olaya göre değerlendirilmelidir[60]. Şöyle ki bir kimsenin

---

[57] Oktay Özdemir (n54) 448.

[58] Bülent Köprülü, *Medeni Hukuk (Kişinin Hukuku)*, (2.Baskı, İstanbul Üniversitesi Huk. Fak Yay.1984) 201; Dural ve Öğüz (n40)54; Helvacı (n42)33.

[59] Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 42)57; Banu Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi* (Seçkin 2017) 88; Nafiye Yücedağ, 'Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti İçin Gerekli Ayırt Etme Gücü', (2022)10 (2) SHD421,422.

[60] Köprülü (n59) 205; Mehmet Ayan ve Nurşen Ayan, *Kişiler Hukuku* (9. Baskı, Adalet 2020) 54; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 42)53; G. Jale Akipek ve Turgut Akıntürk, *Yeni Medeni Kanun'a Uyarlanmış Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku* Cilt I (6. Baskı, Beta 2007)289; S. Sulhi Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku* (6. Baskı, Filiz 1992)202; Dural ve Öğüz (n40) 33.

gerçekleştirdiği bir işlem ya da eylem bakımından ayırt etme gücüne sahip olup olmadığının tespiti için, söz konusu işlem veya eylemin nedenlerini, anlamını, önemini ve hukuki sonuçlarını kavrayıp değerlendirebilecek zihinsel yeterliliğe sahip olup olmadığı araştırılmalıdır[61]. Bu bağlamda yardımlı intihar talebinde bulunacak kişinin mutlaka ayırt etme gücüne sahip olması gerekir[62]. Talepte bulunacak kişinin, iznin verileceği anda ayırt etme gücüne sahip olması gerekmektedir. Ayrıca ayırt etme gücünün tespiti yapılırken tıp biliminin yardımına başvurulacaktır. Kişinin; hayatını sonlandırma gibi önemli bir kararı verirken, yardımlı intiharın anlamını, önemini ve hukuki sonuçlarını kavrayıp değerlendirebilecek zihinsel yeterliliğe sahip olup olmadığı tespit edilmelidir. Bunu belirlemek için, tıpkı ölüm anı belirlenmesinde olduğu gibi konuya ilişkin uzman tıp doktorlarının görüşüne başvurulmalıdır.

Kişinin herhangi bir zorlama ya da baskıya maruz kalmaksızın, özgür iradesiyle verdiği kararlar istemli karardır[63]. Başka bir ifadeyle, maddi ya da manevi herhangi bir etki altında kalmadan; hile, aldatma, yanılma, korkutma ya da cebir gibi iradeyi sakatlayan unsurlar olmaksızın alınan kararlardır. Kişinin yardımlı intihar kararını istemli olarak vermesi beklenmelidir.

Aydınlatılmış onam; hastaya mevcut sağlık durumu, olası seyri ve uygulanabilecek tedavi yöntemleri ile bu yöntemlerin muhtemel sonuçları hakkında eksiksiz ve anlaşılır biçimde bilgi verilerek, hastanın tercih ettiği müdahale için özgür iradesiyle rızasının alınmasıdır[64]. Kendi bedeni ve yaşamına ilişkin kararla-

---

61 Vehbi Umut Erkan ve İpek Yücer, 'Ayırt Etme Gücü' (2011) AÜHFD 60(3) 485, 494.

62 Yardımlı intihar kararını talep eden kişinin söz konusu kararı verebilecek yeterlilikte olup olmadığının tespitinin tıp biliminin yardımı ile yapılması gerektiğine dair bir görüşe göre; "*hekim yardımlı intihar talebinde bulunan hastaların değerlendirilmesinde psikiyatristlerin potansiyel bir rolü olduğuna işaret etmektedir. Birçok psikiyatrist ve yasama organları, psikiyatristlerin intihar konusunda yardım isteyen hastaları değerlendirme sürecinde kritik bir güvence olacağını belirtmektedirler. Yasal olarak hekim yardımlı intihar talebinde bulunan tüm hastalar için psikiyatrik değerlendirmelerin gerekliliği, ölümcül hastalığı olan hastalarda psikiyatrik bozuklukların (özellikle depresyon) sıklığı ve bu nedenle hastaların yargılama kabiliyetinin bozulmasıyla verilebilecek yanlış kararın önüne geçmektir. Psikiyatrist tarafından hastaların mental bozukluklardan muzdarip olup olmadığının değerlendirilmesi, tıbbi ortamda bu bozuklukların son derece yaygın görüldüğü ve yetersiz teşhis edildiği dikkate alındığında gerekli görünmektedir*." Bkz., Okumuş (n4) 132 vd.

63 Özkara(n4)108.

64 Oluş Gizem Alkan ve Gürkan Sert, 'Hekimlerin Tıbbi Müdahale Öncesinde Hastalardan Alınan Aydınlatılmış Onam Bilinci ve Uygulamaları' (2022) TBD 9 (4) 146, 146; Munise Gülen Kurt, 'Tıbbi Müdahalelerde Aydınlatılmış Onam' (2020) TBBD (146) 187,193; Yener Ünver, 'Türk Hukukunda Rıza' (2006) YÜHFD, 3(2) 227, 239.

rı alabilmesi için bireyin, asgari ölçüde dahi olsa, aydınlatılması şarttır. Zira, yeterli bilgilendirme kişinin irade açıklamasının geçerliliği bakımından temel bir koşuldur[65]. Bu bağlamda, yardımlı intihar talebinde bulunan kişiye, istediği yöntemin içeriği sonuçları ayrıntılı biçimde anlatılmalı ve rızası bu şartlar altında alınmalıdır.

Bahsi geçen tüm bu şartların yanında, yardımlı intihar başvurusunun kabulü için -dünyada söz konusu yöntemi kabul eden ülkelerde olduğu gibi- kişi tedavi edilemez, ölümcül bir hastalığa sahip olması ya da kalıcı semptomları bulunan ve hastalık nedeniyle tüm yaşam tarzı etkilenmiş bir durumda bulunması gereklidir.

Sonuç

Ötanazi ve yardımlı intihar tartışmaları, hukukun en temel değerlerinden biri olan yaşam hakkı ile bireysel özerklik arasındaki dengeyi gündeme getirmektedir. Çalışmada incelenen Avusturya'da mevcut olan kanunlaşma örneği, Avusturya Anayasa Mahkemesi'nin bireyin kendi yaşamını sona erdirme kararını kişisel özerklik kapsamında değerlendirmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. 1 Ocak 2022'de yürürlüğe giren Ölüm Tasarrufu Kanunu, yardımlı intiharı yasal hale getirmiş ancak bu hakkın kullanılmasını çok sıkı prosedürlere ve sınırlı şartlara bağlayarak istisnai bir alan olarak düzenlemiştir.

Avusturya modelinde, bireye kendi yaşamının sonunu planlama hakkı tanınmakta; buna rağmen aktif ötanazi yasaklanmakta ve yalnızca kişinin kendi eliyle ölümcül dozu uygulaması kabul edilmektedir. Ayrıca kararın geri dönülmez niteliği göz önünde bulundurularak çok aşamalı danışmanlık ve hekim onayı süreçleri öngörülmüş, suistimallerin önüne geçmek için ciddi güvenlik mekanizmaları kurulmuştur.

Türk hukukunda ise yaşam hakkı mutlak bir değer olarak korunmakta hem ötanazi hem de yardımlı intihar yasaklanmaktadır. Bununla birlikte, Avusturya örneği Türk hukuk doktrini açısından önemli bir karşılaştırma zemini sunmaktadır. Zira bireysel özerklik, insan onuru, devletin yaşamı koruma yükümlülüğü ve tıp etiği kavramlarının kesişim noktasında yeni tartışmalar açılmakta, modern hukuk sistemlerinin farklı yaklaşımları gözlemlenebilmektedir.

---

[65] Yücel (n46) 450.

Avusturya düzenlemesi, bireyin yaşamını sona erdirme iradesine sınırlı da olsa hukuki tanınırlık kazandıran bir model ortaya koymaktadır. Bu model, Türk hukuku bakımından doğrudan uygulanabilir nitelikte olmasa da yaşam hakkı ve kişisel özerklik arasındaki dengeye dair akademik ve toplumsal tartışmaların derinleştirilmesi açısından değerli bir örnek teşkil etmektedir.

Daha önce de değinildiği üzere kişilik hakkının kapsamındaki kavramlardan biri olan kişinin yaşamı ve kendi varlığı üzerinde karar verme yetkisinin sınırlarının ne kadar esnetilebileceği ve kişinin yaşamını sonlandırma iradesinin de kişilik hakkı içinde sayılıp sayılmayacağının tartışılması gerekmektedir. Bazı hukuk sistemlerinde kişinin yaşamı sonlandırma iradesine sahip olması gerektiği savunulsa da Türk hukuk sistemi açısından kişinin yaşamına atfedilen değer ve kişiyi kendisine karşı koruyan hükümler göz önüne alındığında, yaşamı sonlandırma iradesinin -ne şekilde ve hangi şartlarda olduğunun bir önemi olmaksızın- kişilik hakkı içinde korunan bir değer olamayacağı sonucuna varılmaktadır. Türk hukuk sisteminin yaşam hakkını mutlak ve üstün nitelikte kabul etmesinin bir sonucu olarak, kişinin kendi yaşamına son vermesi yasaklanmıştır. Burada değinilmesi gereken kişinin istediği gibi yaşama hakkının tanınması yanı sıra istediği gibi ölme hakkının da temel insan hakkı ve kişilik hakkı değerleri kapsamında değerlendirilmesi yönünde pozitif hukuk kurallarının varlığının artmasıdır. Ancak ülkemizde bu konuda benimsenen hukuk politikası kişinin geleceğini belirleme hakkı kapsamında insan onuruna yakışır bir hayat sürme ve hayatını onurlu bir biçimde sonlandırma isteği karşısında yaşam hakkının üstün tutulmasıdır.

Kaynakça

Akcan AE, 'Ötanazi' (2013) 71 (1) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 3-26

Alkan OG ve Sert G 'Hekimlerin Tıbbi Müdahale Öncesinde Hastalardan Alınan Aydınlatılmış Onam Bilinci ve Uygulamaları' (2022) 9 (4) Türkiye Biyoetik Dergisi 146-154

Akipek GJ ve Akıntürk T, *Yeni Medeni Kanun'a Uyarlanmış Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku* Cilt I (6. Baskı Beta, 2007)

- -, Akıntürk T ve Ateş D, *Kişiler Hukuku* (16. Baskı Beta, 2021)

Akıncı Ş, 'Organ Nakli Açısından Ölüm Zamanının Tespiti' (1996) 1 (7) Türk Hukuk Enstitüsü Dergisi 3-13

Arat A, 'Gerçek Kişilerde Kişiliğin Sona Ermesi' (2006) 12 (1-2) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi, 257 - 276

Artuk ME, 'Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda İntihara İkna ve Yardım Suçu' (1994) 8 (1-3) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 7-60

- - ve Yenidünya AC, 'Ötanazi' in Kollektif (eds) *Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce'ye Armağan* (Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları 2001) 297-319

- - ve Yenidünya AC, 'Ötanazi' in Nur Centel (ed.) *Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi* (On İki Levha2011)

Arnezeder C, 'Assisted Dying and Decision-Making Competence: Recent Developments in Austria', (2025) Bioethics 1-5; <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/bioe.13422?af=R> Date of Access 10 July 2025.

Atamer Yeşim, 'Ölüden Organ Naklinin Beraberinde Getirdiği Bazı Hukuki Sorunlar (2011) 19(1-2) Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni 115 159.

Atlı Banu, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi* (Seçkin 2017)

Ayan M ve Ayan N, *Kişiler Hukuku* (Adalet 2020)

Bağcı O, 'Ötanazi Konusunda Hukukçular Üzerinde Bir Anket Çalışması' (2002) 1 Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 19-32

Bayraktar K, *Hekimin Tedavi Nedeniyle Cezai Sorumluluğu*, (İstanbul Üniversitesi Yayını 1972)

Besiri A, 'Ötanazi ve Yaşam Hakkı'(2010) 86 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 188-203

Bozkurt K, 'Ötanazi ve Destekli İntihar - Uluslararası Düzenlemeler ve Farklı Ülkelerdeki Uygulamalar' (2022) 14 (2) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 241-270

Buijsen M, 'Euthanasıa as Privileged Compassion-Elements'in ThomasineKushner (ed.) *Bioethics and Neuroethics*, (Cambridge University Press 2024)15-18

Celen Ö, 'Ölüm Yardımı Açısından Hekimin Sorumluluğu' (2007) 2 (3-4) Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 51-80

Christopher Lyon, Trudo Lemmens and Scott YH Kim, 'Canadian Medical Assistance in Dying: Provider Concentration, Policy Capture, and Need for Reform' (2025) 25(5) *The American Journal of Bioethics* 6, 15.

Cohen J and Chambaere K, 'Euthanasia' (2024) Mc Graw Hill's Access Science 1-6 <http://accessscience.com/content/246850> Date of Access 21 July 2025

Çelik F, 'Türk Hukuk Sistemine ve Biyo-Hukuk Sözleşmesine Göre Ötanazi' İstanbul Medeniyet Üniversitesi Kamu Hukuku Arşivi Dergisi (1. Türk-Alman Tıp Hukuku Sempozyumu Sayısı) 169-173

Dugdale LS, Lerner BH ve Callahan D, 'Pros and Cons of Physician Aid in Dying' (2019) 92 (4) Yale J Bio Med 747-750

Dural M ve Öğüz T, *Türk Özel Hukuku* Cilt II *Kişiler Hukuku* (23. Baskı, Filiz 2020)

Erkan VU ve Yücer İ, 'Ayırt Etme Gücü' (2011) 60 (3) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 485-522

Erman B, *Ceza Hukukunda Tıbbi Müdahalelerin Hukuka Uygunluğu* (Seçkin 2003)

Erman H, *Medeni Hukuk Dersleri* (7. Baskı, İstanbul 2020)

Exter A, Euthanasia Review Report: What is Happening in The Netherlands? https://health.jotwell.com/euthanasia-review-report-what-is-happening-in-the netherland Date of Access 21 July 2025

Ezekiel E J, Onwuteaka-Philipsen BD., Urwin JW, and Cohen J,'Attitudes and Practices of Euthanasia and Physician-Assisted Suicide in the United States, Canada, and Europe' (2016) 316(1) JotAMA79-90

Güven K, *Kişilik Hakları ve Ötanazi* (Nobel Yayınevi 2000)

Helvacı S, *Gerçek Kişiler* (9. Baskı, Legal 2021)

İnceoğlu S, 'Hollanda Hukuku'nda Ötanazinin Hukukiliği' (1998) 72(1-2-3) İstanbul Barosu Dergisi 27-33

- - S, *Ölme Hakkı* (Ayrıntı 1999)

Kahraman Z, 'Medeni Hukuk Bakımından Tıbbi Müdahaleye Hastanın Rızası'(2016)7 (1) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 479-510

Karaca S, 'İnsan Hakları ve Hasta Hakları Bağlamında Ötanazi' (2001) 92 (6) Adalet Dergisi 120-134

Kayacan D N, 'Almanya'da Yardımlı İntihar' (2023) 5 (1) Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 81-116

Kılıçoğlu AM, *Medeni Hukuk* (4. Baskı, Turhan Kitabevi 2021)

Kitta A, Ecker F, Zeilinger EL et al, 'Statements of Austrian Hospices and Palliative Care Units after the Implementation of the Law on Assisted Suicide' (2024) 136 Wien Klin Wochenschr 382-389

Koyuncu Ç, 'Çocuğun Kişilik Hakkının Korunması' (2016) 6(12), Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 139-154

Köprülü B, *Medeni Hukuk (Kişinin Hukuku)* (2. Baskı, İstanbul 1984)

Kurt MG, 'Tıbbi Müdahalelerde Aydınlatılmış Onam' (2020) 146 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 187-218

Lewis P, *Assisted Dying and Legal Change* (Oxford University Press, 2007)

Marcoux I, Mishara B L and Durand Claire, 'Confusion Between Euthanasia and Other End-of-Life Decisions' (2007)98CJPH 235, 239

Masel EK, 'Perspective: Legal, Ethical, and Medical Perspectives of the Landscape of Assisted Suicide in Austria' (2024) 136 Wien Klin Wochenschr 380-381

Mroz S, Dierickx S, Deliens L, Cohen J and Chambaere K, 'Assisted dying around the world: a status quaestionis' (2021) 10 (3) Ann Palliat Med 3540-3553

Nomer M, 'Yaşama Hakkına Saygı Nedeniyle Ölümü İstemek: Pretty - Birleşik Krallık'a Karşı' (2007) 27 (113) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 41-55

Oğuzman MK, Seliçi Ö ve Oktay Özdemir S, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)* (22. Baskı, Filiz 2021)

Okumuş Burak, 'Ölümün eşiğindeki ikilemler: Ötanazi, yardımlı intihar ve psikiyatri: Geleneksel derleme' (2024) 32 (2) Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi 123-137

Ölçer P, 'Hollanda Hukukunda Ötanazi' (2010) (2)4 Fasikül Hukuk Dergisi 18- 22

Oktay Özdemir S, 'Ölüm Anının Belirlenmesi ve Beyin Ölümü ile Ölüm Anı Arasındaki Sürece İlişkin Hukuki Durum' in Hasan Erman, Emrehan İnal, Başak Baysal, Tufan Öğüz ve Şükran Şıpka (eds) *Prof. Dr. Necla Giritlioğlu'na Armağan* (OnikiLevha2020) 443-461

Okumuş B, 'Ölümün eşiğindeki ikilemler: Ötanazi, yardımlı intihar ve psikiyatri: Geleneksel derleme' Türkiye Klinikleri J Med Ethics (2024) 32 (2) 123-37

Özen M ve Ekici Şahin M, 'Ötanazi' (2010) Ankara Barosu Dergisi 68 (4) 15-36

Özkara E, *Ötanazide Temel Kavramlar ve Güncel Tartışmalar* (Seçkin 2001)

- -, 'Ötanaziye Farklı Bir Bakış: Belçika'da Ötanazi Uygulaması ve Ülkemizdeki Durum' (2008) 78 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 105-122

Öztan B, *Kişiler Hukuku* (11. Baskı, Yetkin 2021)

Özsunay E, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, (İstanbul ÜniversitesiYayını1979)

Öztürk B ve Erdem M R, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, (11. Baskı Seçkin 2011)

Sağlam İ, 'Doktor Yardımlı İntihar ve Bu Konuyu Ele Alan Düzenlemelere Bir Örnek Olarak, "California Hayatı Sonlandırma Seçeneği Yasası" nın Değerlendirilmesi' 23(3) MÜHFDHAD 559 - 579

Sulu M, 'Ötanazi Üzerine', (2016) 22 (2) MÜHFHAD 551-574

Schweda M, Schicktanz S, Raz A and Silvers A 'Beyond cultural stereotyping: views on end-of-life decision making among religious and secular persons in the USA, Germany, and Israel' (2017) 18 (13) BMCME2-11

Richards N, 'Assisted Suicide as a Remedy for Suffering? The End-of-Life Preferences of British "Suicide Tourists"' (2016) 36(4) Medical Anthropology348-362

Tacir H, 'Hastanın Kendi Geleceğini Belirleme Hakkı' in Hamide Tacir ve Aysun Altunkaş (eds.), *III: Sağlık Hukuku Kendi Geleceğini Belirleme Hakkı ve Ötanazi Sempozyumu* (Seçkin 2016)

Tekinay SS, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku* (6. Baskı, Filiz 1992)

Trost C, Grundnig JS, Roehe MA et al, 'Life, Death, Andethics: Medical and Dental Students' Attitudes on Assisted Dying in Austria' (2025) 25 (499) BMC Health Services Research 2-11

Ünver Y, 'Türk Hukukunda Rıza' (2006) 3(2) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 227-288.

Yenerer Çakmut Ö, *Tıbbi Müdahaleye Rızanın Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi* (Legal 2003)

Yücedağ N, 'Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti İçin Gerekli Ayırt Etme Gücü' (2022) 10 (2) Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 421-436

Yücel Ö, 'Tıbbi Müdahalelerde Onam Hakkının Sınırı Olarak Üstün Yarar' (2021) 79(2) İstanbul Hukuk Mecmuası 441-483

Elektronik Kaynaklar

<https://360.lexisnexis.at/d/L-10002296-P78-AF2?origin=timelin> Date of Access10 August 2025

<https://beckonline.beck.de/Dokument?vpath=bibdata%2Fzeits%2Fzev%2F2022%2Fcont%2Fzev.2022.204.1.htm&pos=2> Date of Access17 July 2025

<https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2020/02/rs20200226_2bvr234715en.html> Date of Access 17 July 2025

<https://www.sozialministerium.gv.at/Themen/Gesundheit/Medizin-und-Gesundheitsberufe/Medizin/Sterbeverf%C3%BCgung.html> Date of Access 25 August 2025.

<https://www.sozialministerium.gv.at/Themen/Gesundheit/Medizin-und-Gesundheitsberufe/Medizin/Sterbeverf%C3%BCgung.html> Date of Access 17 July 202525 August 2025

<https://orf.at/stories/3299488> Date of Access21 July 2025

<https://www.imabe.org/bioethikaktuell/einzelansicht/beihilfe-zur-selbsttoetung-oesterreichische-palliativgesellschaft-stellt-erstmals-daten-vor-1> Date of Access21 July 2025

<https://www.ascirs.at/> Date of Access21 July 2025

<https://evangelicalfocus.com/europe/20689/austria-most-requests-for-assisted-suicide-come-from-women?utm_source> Date of Access11 August 2025

<https://www.palliativ.at/aktuelles/nachrichten/news-detailseite/erste-auswertung-zum-sterbeverfuegungsgesetz> Date of Access11 August 2025